

Varsinais-Suomen kärjäoikeus

Rangaistuksen tuomitseminen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa on kiinnitetty huomiota Varsinais-Suomen kärjäoikeuden 10.6.2022 asiassa R 21/1589 antamaan tuomioon nro 22/124622.

Kärjäoikeus oli asiassa lukenut vastaajan syyksi muun ohella vahingonteon, jonka tekoaika on ollut 29.5.2019. Alustavana selvityksenä hankitun arkistopäiväkirjan merkinnän mukaan haaste oli annettu kyseiselle vastaajalle tiedoksi 12.4.2022 eli syyteoikeuden mainitusta rikoksesta jo vanhennettua.

SELVITYS

Varsinais-Suomen kärjäoikeuden kärjätuomarina asian puheenjohtajana toiminut kärjätuomari on antanut menettelystään häneltä pyydetyn selvityksen ja kärjäoikeuden laamanni lausuntonsa.

Kärjätuomari on 3.5.2023 päivätyssä selvityksessään myöntänyt, että vastaajalle oli tuomittu rangaistus rikoksesta, vaikka haaste oli annettu tiedoksi sen syyteoikeuden jo vanhennuttua. Asia oli selvitystä annettaessa vireillä Turun hovioikeudessa, ja kärjätuomari oli heti virheen havaittuaan ollut yhteydessä valmistelusta vastaavaan hovioikeuden jäseneen, jotta hovioikeus oikaisisi virheen viran puolesta vastaajan eduksi. Tuomio oli kuitenkin ollut kyseisen vastaajan

osalta lainvoimainen. Saatuaan tiedon, ettei hovioikeus ottanut virhettä tutkittavakseen, oli kärjätuomari hakenut tuomion purkua korkeimmalta oikeudelta.

Kärjätuomari on selvityksessään todennut, että virhe oli selvä ja aiheutui hänen tarkkaamattomuudestaan ja kärjäoikeuden ruuhkautuneesta työtilanteesta. Syytekohta oli pääkäsittelyssä myönnetty, eikä vakavampia rikosnimikkeitä käsiteltäessä ollut huomattu, että haaste vain kahdessa vuodessa vanhenevasta vahingontekorikoksesta oli annettu vastaajalle tiedoksi myöhässä.

Kärjätuomari on selvityksessään lisäksi pyytänyt kiinnittämään huomiota kärjäoikeuksien erittäin ruuhkautuneeseen työtilanteeseen ja työlle asetettuihin suuriin joutisuuspaineisiin. Vaikka syyteoikeuden tarkastaminen on keskeinen ja tärkeä osa rikostuomarin työnkuvaa, on se altis inhimillisille virheille. Kärjäoikeuksilla ei ole teknisiä apuvälineitä tällaisten faktojen tarkistamiselle, vaikka sellainen olisi teknisesti mahdollista.

Kärjäoikeuden tuolloinen laamanni on 8.5.2023 päivätyssä lausunnossaan niin ikään tuonut esiin kärjäoikeuksien suuren työmäärän ja siihen liittyvät haasteet sekä hänen ilmoittamansa mukaan pitkään odotetut asianhallintajärjestelmät, jotka hänen arvionsa mukaan osoittautuvat toistuvasti puutteellisiksi, kankeasti toimiviksi ja tosiasiassa työn tekemistä hidastaviksi. Liiallisen työmäärän aiheuttamat ongelmat näkyvät henkilökunnan runsaana vaihtuvuutena, käsitteilyaikojen pidentymisenä, virheiden lisääntymisenä ja työviihtyvyyden heikentymisenä.

MERKINTÄ

Korkein oikeus on päätöksellään 2.4.2024 nro 0516 (dnro H2023/41) kärjätuomarin ja syyttäjän hakemuksista purkanut kärjäoikeuden tuomion vastaajalle syyksiluetun vahingonteon ja hänelle tuomitun yhteisen sakkorangaistuksen osalta. Samalla korkein oikeus on oikaissut kärjäoikeuden tuomiota. Vastaajalle on tuomittu hänen syykseen jääneistä rikoksista yhteinen sakkorangaistus, joka on ollut viisi päiväsakkoa alempi kuin kärjäoikeuden tuomitsema yhteinen sakkorangaistus.

RATKAISU

Arviointi

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakkoa tai rikesakko. Rikoslain 35 luvun 1 §:n mukaan vahingonteosta tuomittava enimmäisrangaistus on yksi vuosi vankeutta.

Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi tai häntä vastaan on hänen henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä läsnä ollessaan tehty rangaistusvaatimus.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Käräjätuomari on selvityksessään myöntänyt asiassa vastaajan syyksi lukemansa rikoksen olleen vanhentunut ja asiassa tarkkaamattomuudesta tekemänsä virheen. Koska syyteoikeus vahingonteosta oli vanhentunut, ei vastaajaa olisi saanut tuomita teosta rangaistukseen. Käräjätuomari on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan vanhentuneesta teosta.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöraatkaisun tekemiseen.

Kyseisenlainen virhe saattaa edellä todetun vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä vähäisinä ei ole pidetty sellaisia virkavelvollisuuden rikkomisia, jotka ilmentävät tekijässä välinpitämättömyyttä virkavelvollisuuksia kohtaan. Rangaistussäännöksen tavoitteena olevan virkatoiminnan asianmukaisuuden turvaamisen kannalta rangaistusvastuuta ei sen sijaan ole perusteltua ulottaa sellaisiin yksittäisiin tekoihin, jotka jäävät tekijän syyllisyyden asteen kannalta vähäisiksi ja jotka eivät muutoinkaan edellytä rangaistuksen tuomitsemista (KKO 2020:78 kohta 19 ja KKO 2022:31 kohta 8).

Oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta tuomitsemista on pidetty tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuihin tavoin vähäisenä tapauksissa, joissa siitä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytöntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena. Vakiintuneen seuraamuskäytännön mukaan käräjätuomarille on tällöin annettu virheestä huomautus.

Arvioitavana olevassa tapauksessa virheestä ei asiasta käytettävissäni olevien tietojen mukaan ole aiheutunut vahinkoa asian vastaajalle. Kyse ei ole ollut käsiteltävänä olleen rikoskokonaisuuden ainoasta syytekohtasta, ja oikeudenkäynti on ollut saman vastaajan muiden syytekohtien käsittelemiseksi tarpeellinen.

Kun käräjätuomarin menettely lähtökohtaisesta vakavuudestaan huolimatta edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuihin tavoin vähäinen, ei hänen ole ollut syytä epäillä syyllistyneen asiassa rikokseen. Näin ollen hänen menettelyään on tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Käräjätuomarin selvityksessään ja laamannin lausunnossaan esiin tuoma tekee asiassa tapahtuneen virheen jossakin määrin ymmärrettäväksi. Niistä ei kuitenkaan ilmene mitään sellaista, mikä antaisi aiheutta asiassa poiketa oikeuskanslerin kyseisenlaista virhettä koskevasta vakiintuneesta seuraamuskäytännöstä. Selvityksessä ja lausunnossa tuomioistuinten käytössä olevien tietojärjestelmien kehittämistarpeista lausutun osalta viittaaan vastikään antamastani päätöksestä 12.12.2025 dnro [OKV/3016/70/2025](#) ilmenevään.

Johtopäätös ja toimenpide

Varsinais-Suomen käräjäoikeuden käräjätuomarina puheenjohtajana asiassa toiminut käräjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomarille huomautuksen hänen edellä kerrotusta virheellisestä menettelystään.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Lähetän tämän päätökseni tiedoksi Turun hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Juha Sihto